

ТЕСТОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ: ТОЧКА ЗОРУ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ

*Доц. І. Ю. Литовченко, доц. Е. В. Ніколішина, доц. Н. М. Іленко,
канд. мед. наук Ю. В. Сідаш*

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

Нині сучасним є стандартизований метод оцінки якості освіти й діагностики мінімального рівня професійної компетентності фахівця-медика на кожному освітньо-кваліфікаційному рівні «КРОК 1, 2». На кафедрі терапевтичної стоматології УМСА проводиться планомірна постійна підготовча робота щодо адаптації студентів до інтегрованого іспиту «КРОК 2».

Ліцензійний іспит «КРОК 2» проводиться наприкінці десятого семестру (в травні). А в грудні, наприкінці дев'ятого семестру, проводиться пробне тестування — комплексний тестовий іспит. Після проведення пробного тестування та його аналізу складається перелік заходів із підготовки студентів до успішного складання інтегрованого іспиту «КРОК 2. Стоматологія». Запроваджуються різноманітні види контролю рівня знань. Застосовується педагогічний досвід використання інтелектуальних, організаційно-мотиваційних методів навчання, які мають на меті активізувати бажання студентів до навчання.

Отримані результати анонімного анкетування старшокурсників свідчать про необхідність проведення тематичного тестового контролю з урахуванням індивідуального підходу до кожного майбутнього лікаря.

У сучасних умовах значних інформаційних перевантажень особливо важливо враховувати психологічні особливості юнацтва, умови ефективності психічних процесів у пізнавальній діяльності. Проведені психолого-педагогічні дослідження свідчать, що такі негативні чинники, як монотонність, одноманітність, незмінність форм і методів у навчальному процесі неодмінно призводять до зниження психофізіологічної активності студентської молоді.

Ключові слова: студенти стоматологічного факультету, анкетування, тестова система оцінювання.

Особливе місце в навчальному процесі Української медичної стоматологічної академії (УМСА) належить контролю засвоєння програмного матеріалу майбутніми лікарями-стоматологами. Актуальною проблемою контролю є індивідуальний підхід до перевірки знань студентів та оцінка його якості. Працездатність студентів, а також ефективність його сприйняття, уваги, пам'яті, мислення значно зростають в умовах, коли методи контролю є різноманітними [1]. Тому планування процесу навчання із застосуванням різних форм контролю якості знань має просуватися в напрямі максимальної індивідуалізації та різноманітності.

Однією з сучасних технологій перевірки засвоєння знань студентами є стандартизований метод оцінки якості освіти й діагностики мінімального рівня професійної компетентності фахівця на кожному освітньо-кваліфікаційному

рівні «КРОК 1, 2». У зв'язку з цим на кафедрі терапевтичної стоматології УМСА проводиться планомірна постійна підготовча робота щодо адаптації студентів до інтегрованого іспиту «КРОК 2», у тому числі зважаючи на ставлення до нього самих студентів.

Мета роботи — вивчити методом анкетування та проаналізувати тестову систему оцінювання якості знань студентів.

Кафедра терапевтичної стоматології УМСА має навчально-методичні матеріали, які охоплюють усі необхідні нормативні документи:

– робочу навчальну програму з дисципліни «Терапевтична стоматологія», мультимедійні презентації лекцій, методичні розробки з організації самостійної роботи студентів і для викладачів;

– індивідуальні завдання та засоби контролю знань студентів: білети для проведення іспитів та підсумкового модульного контролю

(ПМК), кафедральний банк ситуаційних задач, комп'ютерні контролюючі програми, комплекти тестів різних рівнів складності.

Ліцензійний іспит «КРОК 2» проводиться на стоматологічному факультеті УМСА наприкінці десятого семестру (в травні), а в грудні, наприкінці дев'ятого семестру, проходить пробне тестування — комплексний тестовий іспит (КТИ). Згідно з аналізуванням пробного тестування складається перелік заходів із підготовки студентів до успішного складання інтегрованого іспиту «КРОК 2. Стоматологія». На кафедрі терапевтичної стоматології УМСА в цьому напрямі запроваджують різноманітні види контролю, які мають на меті активізувати бажання студентів до навчання не за рахунок загрози отримати погану оцінку. Навпаки, коли студент не впевнений у правильному виборі дистрактора, або навіть зовсім не знає відповіді, він намагатиметься знайти їх у підручнику, тематичному посібнику, кафедральній тестовій базі даних. Шукаючи правильну відповідь, він буде глибше засвоювати ту чи іншу тему з терапевтичної стоматології. Для цього на кафедрі створені всі умови: удосконалювати свої знання студенти можуть під час підготовки доповіді на семінарське заняття, клінічну конференцію; у разі самостійного написання конспекту за темою заняття; під час виконання письмової контрольної роботи; аналізуючи розв'язання ситуаційних задач разом із викладачем кафедри. Зазначений підхід сприяє значному підвищенню мотивації до вивчення предмета.

Різнманітність методів контролю рівня знань студентів, на нашу думку, є важливою методичною перевагою тестової системи оцінювання [2]. Ця вимога зумовлена насамперед специфікою та складнощами сучасного етапу професійної підготовки студентів-медиків, що характеризується високою інформаційною перенасиченістю навчальної програми, значною складністю навчального матеріалу й високими темпами його засвоєння. Для заохочення студентів на кафедрі терапевтичної стоматології УМСА під час проведення поточного тестового контролю рівня знань застосовується педагогічний досвід використання інтелектуальних, організаційно-мотиваційних методів навчання. Так, для усунення одноманітності перевірка тестів може відбуватися в усній формі на швидкість відповіді, хто перший правильно відповів — отримує заохочувальний приз (зубну пасту) або в режимі індивідуального

тренінгу, коли студенти можуть самостійно перевірити свої знання. Інший варіант — керувати процесом написання та перевірки тестових задач призначається один зі студентів групи, кращий за навчанням. Ефективним є використання тестів як безпосередньо в процесі навчання, так і в разі самостійної позааудиторної роботи студента. Такий підхід створює можливість досягнути значно більшого ступеня активності й умотивованості студентів на практичних заняттях і під час підготовки до них.

В умовах значних інформаційних переважень особливо важливо враховувати психологічні особливості юнацтва й умови ефективності психічних процесів у пізнавальній діяльності. Психолого-педагогічні дослідження свідчать, що такі негативні чинники навчання, як монотонність, одноманітність, незмінність форм і методів у навчальному процесі внаслідок адаптації неодмінно призводять до зниження психофізіологічної активності студентської молоді [3].

У сучасних технологіях навчання, коли етап контролю теоретичних знань має стійку тенденцію до скорочення, одночасне проведення групового тестування на підготовчому та завершальному етапах заняття допомагає максимально охопити навчальний матеріал і одразу ж установити зворотний зв'язок зі студентами для визначення результатів засвоєння. Перевірка тестових завдань відбувається швидко, за допомогою «ключа», що суттєво заощаджує час практичного заняття. Наприклад, відповідно до програми з терапевтичної стоматології, під час вивчення теми 4 модуля «Глосити», за теоретичну частину однієї пари (20–25 хв) студенти мають доповісти етіологію, патогенез, клініку, діагностику, лікування та профілактику семи нозологічних форм аномалій розвитку язика, самостійних і симптоматичних глоситів: складчастого, географічного, роздвоєного, зрощеного, чорного волосатого язика; десквamatивного, ромбоподібного глоситів. Такий значний обсяг матеріалу складно обговорити за традиційної схеми опитування студентів.

З іншого боку, тестова перевірка знань студентів, на нашу думку, має низку хиб. Зосереджуючись лише на вивченні правильних відповідей на задачі й тести у вигляді ключових слів стосовно клініки чи діагностики конкретного захворювання, студенти «вимикають» клінічне мислення. Готуючись до занять, вони запам'ятовують лише

окремі факти, терміни або препарати, які є об'єктом тестування, водночас аналітична діяльність не стимулюється [4, 5]. Якщо в тексті задачі трапляється термін «чорні корки на губах», наприклад, то більшість студентів, не замислюючись, вибирають дистрактор — *Діагноз*: багатоформна ексудативна еритема. Хоча такі прояви характерні і для герпетичного, і для травматичного хейлітів.

Слід зазначити, що постійна робота з тестовими завданнями також викликає у студентів неоднозначне ставлення, тому ми провели анонімне анкетування 88 студентів IV та V курсів стоматологічного факультету академії. В анкетуванні взяли участь 47 дівчат і 41 юнак. Запропонована анкета містила вісім запитань:

1. Чи варто проводити тестування на практичних заняттях?
2. Чи часто викладачі кафедри терапевтичної стоматології використовують тестовий контроль під час практичних занять?
3. Чи вважаєте за потрібне використання різних видів складності завдань у тестовому контролі?
4. Яка кількість тестових завдань на практичному занятті є доцільною?
5. Із якими проблемами під час відповіді на тестові завдання ви стикаєтесь?
6. Чи виносить викладач аналіз помилок на загальне обговорення?
7. Чи швидко вас інформують про результат тестування?
8. Ваші пропозиції щодо вдосконалення тестового контролю знань.

На перше запитання позитивну відповідь дала лише половина респондентів — 44 (50 %) студентів відповіли «так», 35 (39,8 %) — «ні», 9 (10,2 %) висловили свій варіант: не завжди, не на кожному, краще розбирати тему в усному опитуванні, не більше 1–2 разів за весь цикл занять. На друге запитання 85 (96,6 %) учасників опитування зазначили, що викладачі кафедри терапевтичної стоматології проводять тестовий контроль рівня знань студентів під час практичних занять, 3 (3,4 %) респондентів відповіли на це запитання «інколи». Щодо використання на заняттях тестів різних видів складності, то 49 (55,7 %) студентів негативно відповіли на це запитання, а 39 (44,3 %) вважають, що різноманітність тестових завдань за рівнем складності необхідна. Стосовно кількості, то більшість респондентів (51 студент, 58,1 %) пропонують залишити

10 тестів, більше тестів хочуть 23 (26 %), а зовсім не тестуватися — 14 (15,9 %).

Під час з'ясування питання, з якими проблемами найчастіше стикалися респонденти, відповідаючи на тестові завдання, на першому місці 56 (63,7 %) студентів зазначили наявність помилок у формулюванні завдання, що припускає вільне тлумачення тексту, та некоректне формулювання завдань, що унеможлиблює правильну відповідь. Для 23 (26,1 %) студентів проблемою було брак часу на відповідь, для 5 (5,7 %) осіб — складність тестів, яка не відповідала їх рівню знань, для 4 (4,5 %) осіб — використання в тексті тестових завдань іншомовних або незрозумілих термінів. Загальне обговорення помилок разом із викладачем кафедри підтримали 80 (91 %) респондентів, негативну відповідь дали 8 (9 %) осіб. На сьоме запитання анкети — чи швидко надається інформація про результати тестування, «так» відповіли 84 (95,5 %) учасники опитування, «ні» — 4 (4,5 %) респондентів.

Наприкінці анкети ми запропонували респондентам висловити свої пропозиції та побажання щодо вдосконалення методики проведення тестового контролю рівня знань. Здебільшого пропозиції студентства стосувалися зробити вільним для користування банк тестів, щоб вони могли зайти на сайт академії, кафедри й раціонально підготуватися до тестового контролю.

ВИСНОВОК

Тестові системи перевірки й оцінювання допомагають викладачу виявити структуру знань студента, на цій основі переоцінити методичні підходи до процесу навчання. Зміна видів пізнавальної діяльності, їх форм, особливо в умовах позитивного забарвлення, робить власне пізнавальний процес для студентства захопливим, цікавим, різноманітним, а отже, й ефективнішим. Тестування дає змогу охопити значний обсяг змісту теми практичного заняття, раціонально використовувати час.

Аналіз результатів анонімного анкетування студентів-старшокурсників свідчить про необхідність проведення тематичного тестового контролю згідно з індивідуальним підходом до кожного майбутнього лікаря.

Перспектива подальших досліджень кафедри спрямована на розробку та застосування візуалізованих тестових завдань навчального типу в студентів під час вивчення терапевтичної

стоматології. Використання візуалізованих завдань із питаннями щодо конкретної клінічної ситуації відповідно до діагностичних та лікувальних алгоритмів сприятиме ефективності клінічного мислення майбутніх лікарів-стоматологів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Медична освіта у світі та в Україні / Поляченко Ю. В., Передерій В. Г., Волосовець О. П. та ін. Київ : Книга плюс, 2005. 384 с.
2. Петрушанко Т. О., Іленко Н. М. Значення тестового контролю у визначенні якості засвоєння навчального матеріалу на кафедрі терапевтичної стоматології. *Актуальні питання контролю якості освіти у вищих навчальних закладах*: тези доп. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 бер. 2018 р.). Полтава, 2018. С. 192–194.
3. Психологія і педагогіка : підручник / за ред. С. Д. Максименка. Вінниця : Нова Книга, 2007. 368 с.
4. Підходи до підвищення якості навчання студентів-старшокурсників на кафедрі терапевтичної стоматології / Петрушанко Т. О. та ін. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні*: тези доп. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. (м. Полтава, 21 бер. 2019 р.). Полтава, 2019. С. 168–169.
5. Самостійна робота студентів на кафедрі терапевтичної стоматології як одна із форм освітнього процесу / Петрушанко Т. О. та ін. *Тези доп. навч.-наук. конф. з міжнар. участю*. (м. Тернопіль, 21–22 трав. 2015 р.). Тернопіль, 2015. С. 363–364.

ТЕСТОВАЯ СИСТЕМА ОЦЕНИВАНИЯ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ: ТОЧКА ЗРЕНИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ И СТУДЕНТОВ

Доц. І. Ю. Литовченко, доц. Э. В. Николишина, доц. Н. Н. Іленко, канд. мед. наук Ю. В. Сидаш

В настоящее время «КРОК 1, 2» является современным стандартизированным методом оценки качества образования и диагностики минимального уровня профессиональной компетентности специалиста-медика на каждом образовательно-квалификационном уровне. На кафедре терапевтической стоматологии УМСА проводится планомерная постоянная подготовительная работа по адаптации студентов к интегрированному экзамену «КРОК 2».

Лицензированный экзамен «КРОК 2» проводится в конце десятого семестра (в мае). А в декабре, в конце девятого семестра, проводится пробное тестирование — комплексное тестовое испытание. После проведения пробного тестирования и его анализа составляется перечень мер подготовки студентов к успешной сдаче интегрированного экзамена «КРОК 2. Стоматология». Вводятся разные виды контроля уровня знаний. Применяется педагогический опыт использования интеллектуальных и организационно-мотивационных методов для мотивации студентов к обучению.

Полученные результаты анонимного анкетирования старшекурсников говорят о необходимости проведения тематического тестового контроля с учетом индивидуального подхода.

В современных условиях значительных информационных перегрузок особенно важно учитывать психологические особенности юношества, условия эффективности психических процессов в познавательной деятельности. Проведенные психолого-педагогические исследования показывают, что такие негативные факторы, как монотонность, однообразие, неизменность форм и методов в учебном процессе непременно приводят к снижению психофизиологической активности студенческой молодежи.

Ключевые слова: студенты стоматологического факультета, анкетирование, тестовая система оценивания.